
Байланыс жолдарының біріншілік және екіншілік параметрлері

5-дәріс
(I-бөлім)

Жоспар:

---

1. Әуе жолдары тізбектерінің біріншілік параметрлері.
  2. Симметриялық кабель тізбектерінің біріншілік параметрлері;
  3. Әуе және кабельді жолдардың симметриялық тізбектерінің толқындық параметрлері;
  4. Құрылымдық кабельдердің есілген жұптарының біріншілік параметрлері.
-

Ұсынылатын әдебиет

---

1. Виноградов В.В., Кустышев С.Е., Прокофьев В.А.
Линии железнодорожной автоматики,
телемеханики и связи. М.: Маршрут, 2002, 416с.

Симметриялық немесе коаксиалды тізбектердің біріншілік параметрлері:

- белсенді электрлік кедергі – **R**
- индуктивділік – **L**
- сыйымдылық – **C**
- оқшаулағыш өткізгіштігі – **G**

Байланыс техникасында *біріншілік параметрлерді* жолдың 1 км қашықтығында анықтайды.

Біріншілік параметрлер байланыс тізбектері бойымен тарату сапасын және оның электрлік қасиеттерін сапаттайды.

---

1. Әуе жолдары тізбектерінің біріншілік параметрлері

Кедергі R, Ом/км

$$R_0 = \frac{\rho_0 l}{S}$$

$$R_0 = 2550 \frac{\rho}{d^2}$$

$$R'_0 = R_0 [1 + \alpha'(t_0 - 20^{\circ})]$$

$$R = [1 + F(x)] R'_0$$

ρ_0 – меншікті кедергі,
 l – жол ұзындығы, км,
 S – қима орны, мм²

d – сым диаметрі, мм

R_0 –
20° С кезіндегі кедергі

$F(x)$ –
кесте немесе график түрінде көрсетіледі

Екісымды тізбектің тұрақты токқа кедергісінің мәндері [Ом/км], диаметр $d=4$ мм болғанда:

	• Қарапайым болат	22 Ом/км
	• Мысты болат	23,3 Ом/км
	• Жұмсақ мыс	2,8 Ом/км
	• Қатты мыс	2,84 Ом/км
	• Алюминий	4,66 Ом/км
	• Биметалл	4 Ом/км

Индуктивтілік L , Гн/км

$$L = \left[4 \ln \frac{2a - d}{d} + \mu_r Q(x) \right] \cdot 10^{-4}$$

сыртқы
индуктивтілік

ішкі
индуктивтілік

a – сымдар
арасындағы
ара-қашықтық,
 d – сым диаметрі,
 $Q(x)$ – сыртқы
эффектті ескеруші
функция,
 $x = |k|d$

Сыйымдылық С, Ф/км

$$C = \frac{\varepsilon_r \cdot 10^{-6}}{36 \ln \frac{2a - d}{d}} \cdot 1,05$$

ε_r – ортаның салыстырмалы диэлектрик өткізгіштігі .

Коэффициент 1,05 – әуе байланыс жолдары үшін иенгізіледі, изоляторлардың бар екендігін ескереді.

Тізбек сыйымдылығы – БЖ бойымен энергияның таралу жылдамдығын ескереді.

Өткізгіштік G , См/км

$$G = G_0 + kf$$

G_0 – тұрақты токқа өткізгіштігі,

k – оқшаулағыш жағдайын ескеруші коэффициент,

f – айнымалы ток жиілігі, Гц

$G_0 \approx 0,01 \cdot 10^{-6}$
См/км,
 $k \approx 0,05 \cdot 10^{-9}$
Құрғақ ауадағы

$G_0 \approx 0,05 \cdot 10^{-6}$
См/км,
 $k \approx 0,25 \cdot 10^{-9}$
Ылғал ауадағы

Тізбектер
оқшаулағышының
өткізгіштігі - оқшаулағыш
материалына тәуелді

2. Симметриялық кабель тізбектерінің біріншілік параметрлері

Әуе байланыс жолдарымен салыстырғанда, кабельдердің ерекшеліктерін атап өтетін болсақ, өткізгіштер арасындағы ара-қашықтық сымдар диаметрімен және көршілес жұптарға дейінгі ара-қашықтықпен шамалас болады.

Сол себепті, бұл жерде жақындық эффектісі үлкен рөл атқарады.

Сонымен қатар, сымдардың барлық шоғырын еседі, соның салдарынан өзекше ұзындығы кабель ұзындығынан асып кетеді.

Кедергі R, Ом/км

$$R_0 = 2550 \frac{\rho}{d^2} \chi$$

$$R = R_0 \left[1 + F(x) + \frac{PG(x)\left(\frac{d}{a}\right)^2}{1 - H(x)\left(\frac{d}{a}\right)^2} \right] + \Delta R$$

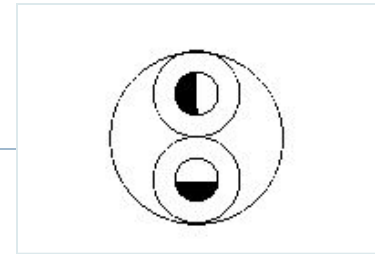
χ мәні орам диаметріне D байланысты өзгереді.

Егер $D=30 \div 80$ мм,
онда $\chi=[1,01 \div 1,07]$

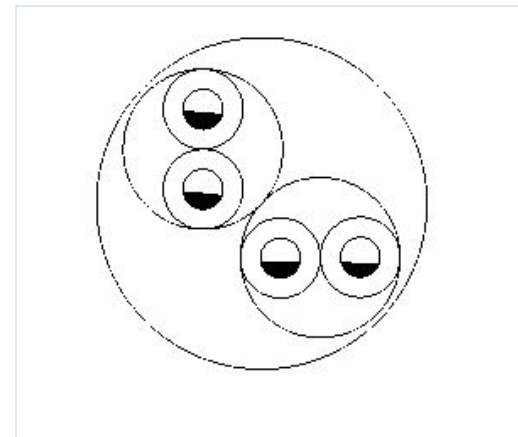
$G(x)$ және $H(x)$ графиктер бойынша анықталады және сымдар жақындығын ескереді.

ΔR – қосымша кедергі, ол құйынды токтардан пайда болады $f > 30$ кГц

P параметрі есу типін анықтайды:

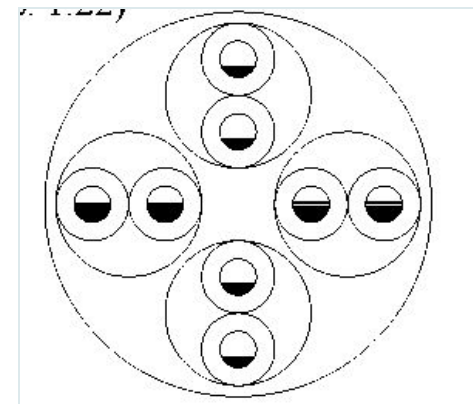

▣ ***P=1*** жұпты есу кезінде

▣ ***P=2*** екі еселенген (қосарланған) жұпты есу кезінде

▣ ***P=5*** жұлдызды есу кезінде

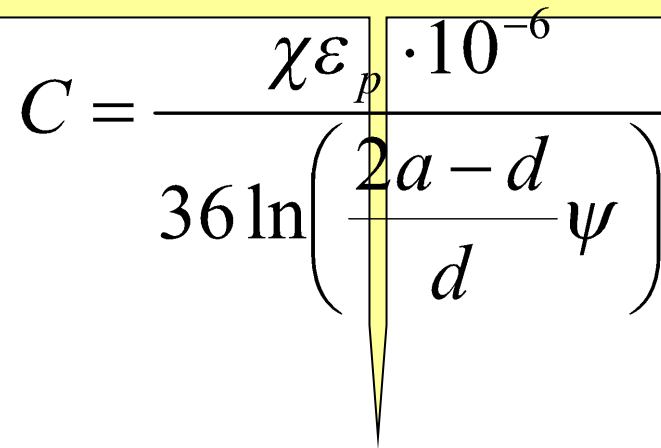
Индуктивтілік L, Гн/км

$$L = \chi \left[4 \ln \frac{2a - d}{d} + \mu_r Q(x) \right] \cdot 10^{-4}$$

**χ - қатты тартып
байлау
коэффициенті.**

**Егер $D=30 \div 80$ мм,
онда $\chi=[1,01 \div 1,07]$**

Сыйымдылық C, Ф/км

$$C = \frac{\chi \varepsilon_p \cdot 10^{-6}}{36 \ln \left(\frac{2a - d}{d} \psi \right)}$$

ψ – сымдардың жақындасуының әсерінен сыйымдылықтың жоғарылауын ескеретін коэффициент,

ε_p – аралас оқшаулағышы бар сымдарға арналған жұптардың нәтиже беруші диэлектрлік өткізгіштігі

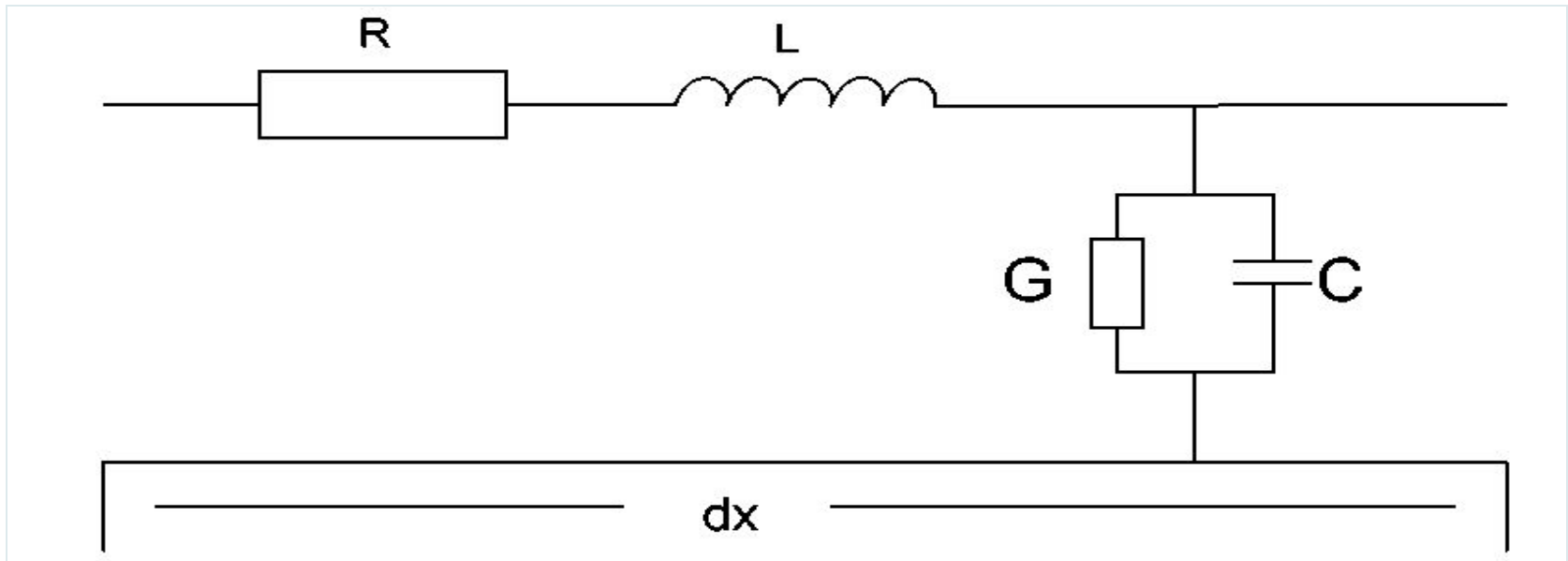
Өткізгіштік G , СМ/КМ

$$G = \omega C \operatorname{tg} \delta_p$$

C – тізбек сыйымдылығы [Ф/КМ],
 $\operatorname{tg} \delta_p$ – аралас оқшаулағыштың
тангенс жоғалу бұрышы

$$\operatorname{tg} \delta_p = \frac{V_1 \varepsilon_{r1} \operatorname{tg} \delta_1 + V_2 \varepsilon_{r2} \operatorname{tg} \delta_2}{\varepsilon_{r1} V_1 + \varepsilon_{r2} V_2}$$

3. Құрылымдық кабельдердің есілген жұптарының біріншілік параметрлері

RG – энергияның сәйкесінше сымдағы, экрандағы және оқшаулағыштағы жоғалуларды ескереді.

CL – есілген жұптың реактивтілігін, сонымен қатар оның жиіліктік қасиеттерін анықтайды.